

Ляшенко К. І. Готовність вчителя до роботи в інклюзивному класі / К. І. Ляшенко // Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу : Збірник за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (12 грудня 2018 року). – Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ : ФОП Чернов О. Г. – 2018. – С. 139-142.

Ляшенко Катерина Іванівна,
викладач Відокремленого підрозділу
«Лисичанський педагогічний коледж
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка»,
місто Лисичанськ

ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

Анотація. У статті подано характеристику психологічної та професійної готовності вчителя та асистента вчителя до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Сформульовано поради та подано картою емпатії щодо зазначеної проблеми.

Ключові слова: інклюзивна освіта, вчитель, діти з ООП, інклюзивний клас.

Інклюзивна освіта сьогодні являє собою відкритий, доступний та якісний процес навчання дітей з особливими освітніми потребами разом з іншими школярами закладів загальної середньої освіти. У зв'язку з цим перед вчителем постали нові завдання: як організувати освітній процес «особливих дітей», як підготуватись до роботи в інклюзивному класі та чи можливо створити універсальний освітній дизайн? Нас зацікавила ця проблема, тому ми вирішили більш детально її дослідити та знайти відповіді на поставлені запитання.

Інклюзивній освіті в Україні бути. Перша реакція у такому випадку у багатьох вчителів була однаковою – що діяти! Більшість з педагогів просто не готова до такої події. Не безпідставно з'явилася ціла низка запитань та непорозумінь. Говорити про диференціацію освіти легко, але як змусити запрацювати систему у реальному класі? Пропонуємо кілька порад, що стосуються роботи над собою та з дітьми з особливими освітніми потребами. [1]

1. Почніть з себе, змінюйтесь поступово

Для заклопотаних вчителів думки про прийняття абсолютно нового способу навчання дуже тривожні. Але все не так страшно, якщо почати з однієї невеликої зміни за один раз. Наприклад, ви звикли користуватися білою крейдою чи чорним маркером для записів на дошці. А наступного разу візьміть інші кольори, використовуйте це правило і у підготовці роздаткового матеріалу. Колір, шрифт, його розміри, ілюстрації — все це важливо.

2. Займайтесь самоосвітою

Коли є можливість, відвідуйте профільні конференції, слухайте вебінари, вивчайте матеріали, які допоможуть налагодити стосунки з особливими дітьми та організувати навчальний процес на гідному рівні. Сплануйте свій час належним чином для цього.

3. Створіть окрему теку для ідей

У процесі підвищення кваліфікації, пошуку нових освітніх шляхів, збирайте ідеї, ресурси, методи, які зможете використати на уроці. Це не марна праця, рано чи пізно ви звернетесь до результатів цього надбання.

4. Доповніть свій навчальний план

Переконайтесь, що ваш навчальний план має не однобічний характер, а враховує методики, техніки, прийнятні для ефективного навчання усього класу, незалежно від особливостей розвитку.

5. Працюйте спільно з колегами, керівництвом, батьками

Лише разом можна змінити шкільну культуру. Ініціативи з налагодження роботи інклюзивних класів мають підтримуватися керівництвом школи. У

такому разі знайдеться потрібне фінансування, реалізовуватимуться проекти, і загалом, буде більш комфортно працювати.

6. Дотримуйтесь певних правил від початку до кінця року

Працюючи з особливими дітьми, використовуйте озвучені раніше правила, адже передбачуваний клас для них – безпечний куточок, картина, що вписується в їх уявлення про життя, місце, де вони знають, як поводитись, та що може спричинити порушення. Зрештою, це стане вашим стилем викладання.

7. Використавуйте різноманітні варіанти подачі інформації, в тому числі й презентації в PowerPoint, Prezi, Sway, Powtoon

Це урізноманітнить навчальний процес, а для дітей з вадами слуху – прекрасна можливість бачити перед очима текст, щоб не пропустити критично важливі деталі.

8. Використовуйте спеціальні шрифти, готуючи роздаткові матеріали чи презентації

Якщо у вашому класі є діти з дислексією та різними типами інвалідності, привчіть себе використовувати спеціальні шрифти, більшість з них безкоштовна і адаптована до використання в кириличному письмі: Comic Sans, Ariel, Trebuchet MS, Myriad Pro, Geneva. Також не використовуйте занадто яскравий білий фон, віддайте перевагу кремовому чи подібним. Це суттєво полегшить життя дітям, адже вони зможуть читати та сприймати текст.

9. Пропонуйте проектну роботу

Це прекрасний спосіб дати можливість учням проявити себе, пишатися новими знаннями та шансом втілити їх у життя. Залиште місце для творчості у кожному проекті, не треба давати всім однакове завдання. Врахуйте особливості та можливості кожної дитини, щоб зрештою розкрити сильні сторони школяра. Додатковий бонус – вам не потрібно буде аналізувати однаково виконаний проект, адже у кожного буде своя родзинка.

10. Впроваджуйте практику партнерства та практикуйте роботу у групах

Це варто зробити, аби діти контактували, допомагали один одному. Подібна взаємодія руйнує безліч непотрібних стереотипів. Спробуйте часто

міняти групи, щоб була змога попрацювати з більшою кількістю дітей, а не з 3-4 найактивнішими учнями.

11. Навчіться використовувати сильні сторони учнів

Кожен вчитель усвідомлює, що не всі школярі навчаються однаково. Тому використовуйте різні способи подачі інформації, різноманітні рівні складності перевірочних завдань, щоб всі учні могли проявити себе та якнайкраще зрозуміти матеріал.

12. Враховуйте можливості кожного, готуючи домашнє завдання

Здається, що ви все зробили правильно, а учень не виконав домашнє завдання? Не думайте, що це через лїнь, можливо, робота недостатньо адаптована для такої дитини. Перегляньте свій алгоритм підготовки, можливо, інколи доцїльно відмовитись від домашнього завдання, або зробити її спільною для декількох предметів.

Кількість шкіл, у яких відкривають інклюзивні класи, поступово збільшується. Для того, щоб полегшити та оптимально поєднати усі аспекти навчання дітей в інклюзивному класі, слід подбати про створення відповідного освітнього дизайну. Тож, пропонуємо далі познайомитися з основними принципами, перевагами та особливостями застосування універсального дизайну.

Задля більш детального розуміння запитів дітей з ООП, пропонуємо користуватися картою емпатії (Дивись рис. 1)

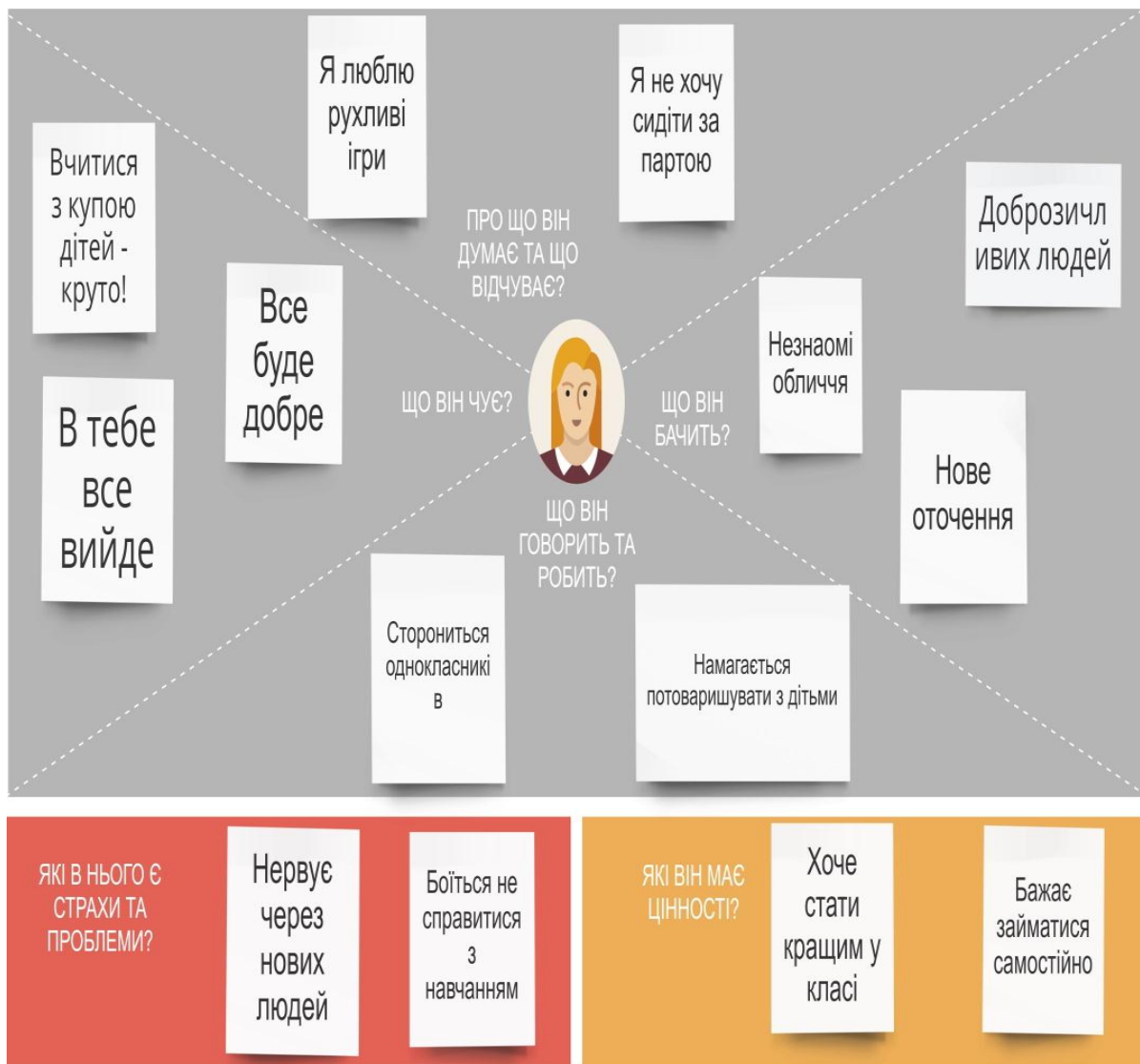

Рис. 1 Карта емпатії

Як зазначається у Конвенції про права осіб з інвалідністю [3], універсальний дизайн це – дизайн предметів, обстановок, програм та послуг, покликаний зробити їх максимально придатними для використання всіма людьми без необхідності адаптації чи спеціального дизайну.

Саме універсальний дизайн робить можливим повноцінне включення дітей із особливими освітніми потребами у навчальний процес. Для школи це означає перехід до принципів педагогічного дизайну – повноцінної наукової галузі, що займається розробкою ефективних, раціональних та зручних методів, способів і систем навчання. Ця галузь поєднує у собі багато елементів, серед яких – розробка навчальних матеріалів, організація навчального процесу, впорядкування навчального середовища тощо.

Сутність універсального дизайну в тому, щоб створити програму і навчальні матеріали, які підходять усім. Така робота складатиметься з кількох етапів: [4]

Етап 1. Аналіз.

Для початку необхідно детально проаналізувати цільову аудиторію, її потреби, умови та очікувані результати роботи. У нашому випадку – це діти з особливими освітніми потребами. Щоб впоратися з цим завданням, спробуйте відповісти на три основні запитання:

Що зможе робити учень?

За яких умов він зможе це зробити?

Наскільки добре він упорається?

Етап 2. Проектування.

На цьому етапі необхідно прийняти остаточне рішення, підготувати навчальні плани, розробити сценарій дій, обрати методи подальшої роботи.

Етап 3. Розробка.

Перетворення планів і сценаріїв на реальні навчальні матеріали, які матимуть зрозумілий та простий вигляд. Розробка оптимального підходу до оцінювання учнів. Зверніть увагу: результати навчання не завжди залежать від того, наскільки різноманітні методи та технології ви обираєте. У цьому випадку простота, гнучкість і стабільність набагато важливіші.

Етап 4. Використання.

Цей етап передбачає використання у навчальному процесі вже готових матеріалів, а також, у разі необхідності, їх редагування.

Етап 5. Оцінювання результатів.

На цьому етапі відбувається аналіз результатів навчання та корегування програми або методичних матеріалів згідно з отриманими результатами.

Розробляючи навчальну програму та обираючи матеріали відповідно до визначених етапів, учитель зможе проаналізувати проблеми, які виникнуть в учня з особливими освітніми потребами, та передбачити, які запити дитини необхідно задовольнити в першу чергу. Саме оцінка індивідуальних потреб

учнів дозволяє швидко знайти найкращі рішення, а не просто використовувати загальні програми.

Отже, не варто боятися змін, адже інклюзивна освіта – це виклик, але з ним ви неодмінно впораєтесь, доклавши трохи зусиль. Успіх роботи у класі починається з ваших власних переконань і ставлення до дітей, через ваше спілкування з ними та про них. Крім того, універсальний дизайн – це чудова можливість обрати найкращі засоби та методи навчання в інклюзивному класі, а значить – успішно впоратися з таким непростим завданням як робота з дітьми з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1. Готуєтесь до роботи в інклюзивному класі? Декілька порад для вас! . – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://naurok.com.ua/post/gotuetes-do-roboti-v-inklyuzivnomu-klasi-dekilka-porad-dlya-vas>
2. Інклюзивний простір. Поради для педагогів та батьків навчально-методичному посібнику / укл. Логвін Т. В. – Чернігів : Десна Поліграф, 2018. – 188 с.
3. Конвенція про права осіб з інвалідністю [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
4. Універсальний дизайн: як стати ближче до учнів з особливими освітніми потребами . – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://naurok.com.ua/post/universalniy-dizayn-yak-stati-blizhche-do-uchniv-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami>